

Streszczenie

Anna Golus

Udział dzieci w programach reality show a status dziecka w rodzinie i społeczeństwie. Przypadek *Superniani*

Niniejsza rozprawa zawiera analizę programu *Superniania*, stanowiącego jeden z wielu przykładów reality show z udziałem dzieci, w kontekście statusu dziecka w rodzinie i społeczeństwie. Ze względu na tematykę i podejście badawcze dysertacja ta wpisuje się w interdyscyplinarny nurt badań określany mianem *childhood studies*, którego opis znajduje się w pierwszej części pracy: „Perspektywy i metody badawcze”. W części tej opisano także zastosowaną przez autorkę metodę badawczą, tj. krytyczną analizę dyskursu (KAD). Druga część rozprawy, „Dziecko w rodzinie i społeczeństwie”, ukazuje kontekst społeczno-kulturowy, w tym m.in. wciąż niski status najmłodszych obywateli, wykluczenie społeczne dzieci, iluzoryczność dziecięcej podmiotowości w kulturze konsumpcyjnej, powszechność nieprzestrzegania wielu praw dziecka oraz będące przyczyną wyżej wymienionych zagadnienia adultocentryzmu i aduptyzmu (dyskryminacji dzieci i młodzieży ze względu na wiek).

W trzeciej, najobszerniejszej części dysertacji, „Dzieci w reality show”, znajduje się omówienie zagadnienia „telewizji rzeczywistości” (w tym m.in. krótkie opisy wszystkich wyemitowanych dotychczas w Polsce programów reality show z udziałem dzieci) oraz krytyczna analiza programu *Superniania* (TVN, 2006–2008). Formuła tego programu, stanowiącego polską wersję brytyjskiego reality show *Supernanny*, polegała na tym, że do domów rodzin borykających się z problemami wychowawczymi przyjeżdżał „ekspert” (tytułowa *Superniania*: w polskiej edycji Dorota Zawadzka, w oryginalnej Jo Frost), który pomagał rodzicom odzyskać kontrolę nad dziećmi i w zaledwie dwa tygodnie – stosując i promując kontrowersyjne behawioralne metody wychowawcze mające na celu złamanie woli dziecka – przekształcał nieposłuszne dzieci w grzeczne aniołki.

Autorka rozprawy udowadnia, że programy reality show z udziałem dzieci łamią prawa dziecka (z definicji do prywatności i ochrony wizerunku, a często także, jak w *Superniani*, do godności, ochrony przed przemocą czy posiadania i wyrażania własnego zdania), uprzedmiotawiają niepełnoletnich uczestników, przyczyniają się do reprodukcji opartych na przemocy wzorów relacji między dorosłymi a dziećmi oraz utrudniają i spowalniają proces podwyższania statusu dziecka w rodzinie i społeczeństwie.